

Fylkesmannen i Finnmark
Finnmárkkku Fylkkamánni

VERGEMÅL – FRIVILLIG HJELPETILTAK, UTEN BEGRENSNINGER I RETTSLIG HANDLEEVNE

Ved rådgiver Shamila Riaz

Disposisjon

- **Kort om vergemål: meldeplikt, vilkårene for å bli underlagt vergemål, vergemålets omfang, kravene til å bli verge og vergerollen.**
- **Hovedtema person med verges selvbestemmelsesrett. Herunder:**
 - **vergemål er frivillig**
 - **vergetrengende har sin rettslige handleevne i behold**
 - **vergen er bundet av vergetrengende sin vilje.**
- **Oppgaveløsning i grupper.**
- **Gjennomgang av oppgaver.**

Innledning

- Både Fylkesmannen ved vergemål og NAV ønsker at personen får rett tiltak tidligst mulig.
- Innsikt i hverandres regelverk gir grunnlag til å vurdere egnet tiltak.
- Minste middels prinsipp som førende prinsipp.

Nærmere om meldeplikt for institusjoner og andre

Plikt for:

- **leder på institusjon** der personen er innlagt
- **leder for boform** med heldøgnsomsorg/pleie
- ansvarlig for kommunens **helse- og sosialtjenester utenfor institusjon**
- **Ansatte** må melde fra til overordnet!

§ 57 og forskriften § 12

Meldingens begrunnelse

- **Beskrivelse** av tilstanden
- Vurdering av **hvilke område** vedkommende har behov for hjelp; økonomisk, personlig eller begge områder
- **Forslag** til en eller flere personer som antas egnet til å være verge
- HUSK! Legg ved legeerklæring og samtykkeerklæring der det er mulig!
- Vergemal.no

§§ 56 og 57, og forskrift §§ 11 og 12

Hvem kan få verge?

- Over 18 år
- Diagnose
- Ikke i stand til å ivareta egne interesser
- Årsakssammenheng
- Behov!

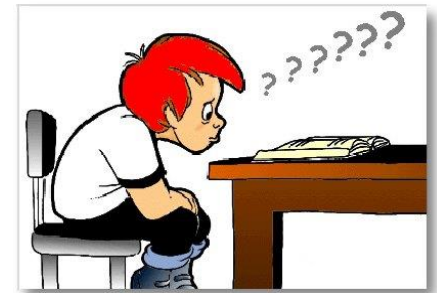
Foto: viover60.no

Samtykke

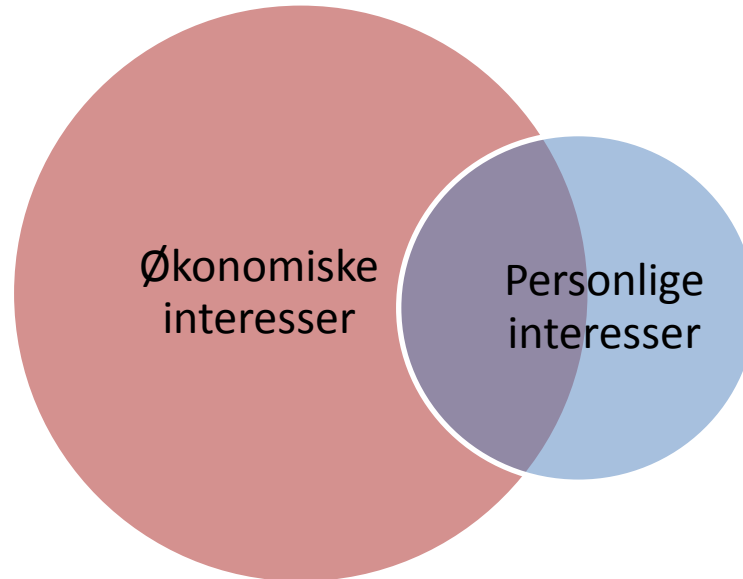
Me, Myself & I

- **Kreves i utgangspunktet skriftlig samtykke**
 - Opprettelse av vergemål
 - Vergemålets omfang
 - Valg av verge
- **Unntak: ikke er i stand til å forstå hva et samtykke innebærer**
- **Fratakelse av rettslig handleevne**
- **Fylkesmannen forutsetter heretter at vergetrengende er samtykkekompetent.**

Vergemål omfatter

- Eller en kombinasjon av både personlige og økonomiske interesser
- Fylkesmannen fastslår i vårt vedtaket hva som skal være mandatet til vergen
- Vergemålet skal ikke gjøres mer omfattende enn nødvendig

Hva gjør en økonomisk verge?

- Være personens **fullmektig** i økonomiske anliggender
- Ivareta personens **økonomiske interesser**
 - Mottar inntekter
 - Betaler regninger
 - Fulle ut selvangivelse
 - Sørge for nødvendige innkjøp
 - Ta vare på økonomiske verdier;
 - Hus, bil, fondsandeler osv.

Foto: hvordanblirik.com

Personlig verge

- Personlig verge skal ivareta personlige interesser
 - Søke om ulike trygde- og sosialstønader
 - Klage på eventuelle vedtak
 - Beslutninger etter helse- og sosiallovgivningen

Hvem kan være verge?

- **Egnet** for vervet
 - Politiattest (ikke for nærstående eller søsken)
 - Kredittsjekk
- Må **samtykke** i oppnevningen
- Ikke selv være under vergemål
- Kan frasi seg oppdraget
- Kan være flere verger

Vergens rolle

- Vergen skal innenfor sitt mandat bistå vergetrengende med å ivareta sine interesser
- Vergen må:
 - Høre hva person med vergemål mener, og personen må tas med på råd der det er mulig, § 33
 - Forvalte vergetrengendes eiendeler etter § 36
 - Kan innebære søknad til Fylkesmannen
 - Søke om samtykke fra Fylkesmannen til en del disposisjoner (kapittel 6: salg, kjøp, lån, arveforskudd, pantsettelse, utleie, mm.)
 - Vurdere behovet for å rådføre seg med Fylkesmannen

- **Person med verge kan når som helst trekke sitt samtykke til vergemål, og da opphører vergemålet, jf. vergemålsloven § 63, jf. § 20.**
- **Hva hvis personen fortsatt har behov for bistand?**
 - **Fratakelse av rettslig handleevne kan vurderes. Tidligere umyndiggjøring. Forutsetter at alle alternative tiltak er vurdert, herunder tvungen forvaltning etter Folketrygdloven.**
 - **Per i dag ingen fratakelsessaker i Finnmark.**

Vergemål – et frivillig hjelpetiltak

- Vergemål er frivillig hjelpetiltak, og det kreves skriftlig samtykke til opprettelse av vergemål, vergemålets omfang og valg av verge, jf. vergemålsloven § 20.
- Person med verge kan når som helst trekke sitt samtykke til vergemål med den konsekvens at vergemålet må oppheves, jf. vergemålsloven § 63, jf. § 20.

Vergemålet begrenser ikke person med verges selvbestemmelsesrett

- Vergemålsloven § 33 annet ledd:

«Er den som er satt under vergemål, ikke fratatt den rettslige handleevnen, kan vergen ikke foreta disposisjonen hvis den som er satt under vergemål, motsetter seg det...»

Oppgave: Kari Andersen er 32 år gammel rusmisbruker og har økonomisk verge. Hun har 8000,- kr igjen på kontoen til dekning av husleie. Imidlertid ønsker hun å benytte pengene til kjøp av ny jakke til 8000,- kr, og ber vergen om å overføre pengene til henne. Kan vergen nekte henne dette?

Vergemålet begrenser ikke person med verges disposisjonsfrihet

- Vergemålsloven § 21 første ledd:

«...I den utstrekning personen har den rettslige handleevnen i behold, jf. § 22, kan han eller hun selv foreta rettslige handlinger og råde over sine midler. Han eller hun kan også kalle tilbake en disposisjon som er foretatt av vergen, så lenge ingen har ervervet rett etter den.»

Oppgave: Kristian Krogh har en sinnslidelse og har en økonomisk verge. Vergen og Kristian har en avtale på at Kristian får overført kr. 2000,- til sin brukskonto månedlig, som han skal benytte til å betale apotekregningene. Kristian bryter avtalen hver måned og benytter pengene til å kjøre taxi fra Tana til Vadsø.

Vergen forklarer Kristian at hvis han ikke betaler apoteket sender de regning til vergen, som ikke har penger til å betale disse. Kristian orienterer vergen om at han ikke trenger å stresse, da staten plikter å sørge for at han får medisinene han trenger. Kristian uttaler også at hvis vergen maser for mye vil han si vergen opp, og opplyser vergen om at han har adgang til dette etter vergemålsloven.

Vergen til Kristian er en pensjonert regnskapsfører som har flere vergeoppdrag hos Fylkesmannen.

Spørsmål:

- Kan vergen stoppe overføringen av beløpet til Kristian, uten at han samtykker?
- Har Kristian rett i at han kan si opp vergemålet?
- Hva blir konsekvensen av at Kristian trekker sitt samtykke til vergemål?
- Er vergemål et egnet tiltak for å ivareta Kristians hjelpebehov?

Oppgave 1

Anne er 50 år gammel uførepensjonist. Hun har en sinnslidelse, bor i en kommunal leilighet og har forholdsvis enkel økonomi. Hun har en økonomisk verge.

Anne sliter imidlertid med å prioritere. Har hun penger på konto benytter hun dem til å handle på nett fremfor å betale boutgifter. Mat og hygieneartikler handler hun inn selv.

Hun sier opp vergen sin per e-post. I e-posten uttaler Anne følgende: «*jeg synes det er uverdigg at en utenforstående har innsikt i min økonomi, og at jeg må henvende meg til vergen for å få overført penger hele tiden. Jeg sier derfor opp min verge med umiddelbar virkning.*»

Det eneste formuesgode Anne har er hennes uførepensjon.

Fylkesmannen opphever vergemålet. Kort tid etter ringer broren til Anne Fylkesmannen og opplyser at hun har fått varsel om utkastelse fra boligen på grunn av manglende betaling. Fylkesmannen orienterer broren om regelverket og om at samtykke er en forutsetning for å opprette vergemål. Han opplyser at Anne fortsatt ikke ønsker å underlegges vergemål.

Oppgave 2

Peder Ås er 40 år, rusmisbruker, har stor kreditorgjeld og ingen formue. Han begjærer seg selv satt under vergemål og Fylkesmannen oppretter vergemål for ham.

Vergen jobber hardt for å få økonomien i orden. Etter 6 måneder får hun til gode avtaler med kreditorene, NAV innvilger etableringstilskudd til person med verge og hun ordner også vederlagsfritt treningskort for vergetrengende.

Kort tid etter at vergen har ordnet opp i økonomien henvender vergetrengende seg stadig til vergen og ber om penger. Vergen forklarer vergetrengende at han vil komme i økonomisk uføre om hun utbetaler penger i det omfanget han ber om. Peder Ås takler ikke dette, og anmoder Fylkesmannen om å bytte verge. Han begrunner anmodningen med at vergen har vært ufin mot ham, og at samarbeidet mellom dem ikke kan fortsette som før.

Fylkesmannen kontakter vergen, og på bakgrunn av samtalen med vergen konkluderer Fylkesmannen med at det ikke er noe å utsette på vergens utøvelse av mandatet. Fylkesmannen underretter person med verge om dette, og orienter ham om at vergen er den beste vergen vi kan tilby ham og at vi ikke tar anmodningen hans til følge.

Oppsummering

- Fylkesmannens erfaring er at vergemål ikke alltid er et egnet tiltak for samtykkekompetente personer som har en diagnose som gjør at de har dårlig impuls kontroll.
- Enkelte mennesker opplever tvungen forvaltning som mindre inngripende enn vergemål, fordi at førstnevnte ordning ikke medfører at private aktører får innsikt i økonomien og medfører ikke praktiske utfordringer ved utøvelse av rettslig handleevne.
- Det stilles ikke krav til formalkompetanse for å bli verge, og det kan derfor hensiktsmessig å spørre seg om personen har behov for mer profesjonell hjelp enn det foreldre/søsken/nabo kan tilby.
- Ta gjerne kontakt med vergemål om dere ønsker å sparre med oss.

Fylkesmannen i Finnmark
Finnmárkku Fylkkamánni

Kontaktinformasjon for ansatte på vergemålsseksjonen hos Fylkesmannen i Finnmark:

seksjonsleder Ann-Karin Dahl Næss	førstekonsulent Bodil Johansen Kostamo
førstekonsulent May-Britt Dervo	konsulent Anna Gallavara
rådgiver Shamila Riaz rådgiver Sveta Breivik	rådgiver Aleksander Eggum
e-post: fmfipostmottak@fylkesmannen.no	
Telefonnummer sentralbord: 78 95 03 00	
Hjemmeside (Fylkesmannen i Finnmark): http://fylkesmannen.no/Finnmark/Helse-og-omsorg/Vergemal/	
Hjemmeside vergemål (sentralt): http://www.vergemal.no/	